

Espai de diàleg amb professionals. Present i futur del treball amb joves en clau intercultural i d'equipaments i espais juvenils

Dinamitzadora de l'espai: Jèssica González - [QSL/ Col·lectiu I+](#)

Participants:

- ❖ **Elisabet Roca Lázaro**- Educadora social de l'Espai Jove Can Jalpí de Pineda de Mar, i membre del Grup de Treball d'Interculturalitat i Joves del Maresme.
- ❖ **Fadhila Mammar** - Professional referent d'interculturalitat i mediació comunitària.
- ❖ **Carles Vila Mumbrú**- Professional referent del treball socioeducatiu amb joves.

El Seminari va comptar amb un espai de diàleg amb professionals per emmarcar i generar elements de reflexió al voltant del treball intercultural amb joves des de la visió de persones referents dels àmbits de joventut i interculturalitat.

El present document té la finalitat de mostrar el debat sorgit entre les professionals convidades d'una forma sistematitzada. Hem copsat les idees que considerem més rellevants però hi podeu aprofundir i completar-lo amb les vostres pròpies notes i impressions, a partir del visionat complet del [vídeo de l'espai](#), així com amb la resta de materials del seminari.

Idees Clau

Què ha canviat i què no en la vida i l'entorn de les persones joves? Què ha passat en els serveis de joventut i amb les professionals que treballem amb joves en els darrers temps?

- Venim d'una situació d'emergència social i sanitària que ens ha fet trontollar a totes. També els serveis de joventut ens hem vist molt trasbalsats. Molts professionals de joventut hem hagut de donar suport a altres àrees i el treball amb joves ha quedat totalment anul·lat, és a dir, han quedar molt abandonats. No és només que els serveis de joventut i les polítiques de joventut estan molt tocades per allò que estem vivint ara, sinó que ho han estat sempre. Són polítiques dèbils, són estructures tècniques molt fluixes, sovint menystingudes. I ara s'ha amplificat tot. Ha hagut moments de molta incertesa, de no saber o no veure com fer les coses, de veure que hi poguéssim haver un futur, que hi poguessin haver noves maneres de fer. És important que no ens quedem encallats en el passat però sí fer aquesta reflexió sobre què ens ha passat per poder anar cap endavant.

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

- Cal remarcar l'estigmatització, la generalització i la mirada en clau negativa sempre sobre la joventut, això no ha canviat en els darrers 30 anys, segueix igual. Com deia en Sartre, l'infern som nosaltres, el problema som els adults, sigui quin sigui el nostre lloc, com professionals, des de la societat, és la nostra mirada i les nostres actuacions sobre les persones joves que crea el problema. Aminata, Maryamu, Amine i Ismael són 4 móns meravellosos, tan diversos i tan convergents també. Han expressat idees i propostes ben clares i potents. Tenen raó que tots els adults hem estat joves en la nostra construcció cap a ser adults. Per què aleshores aquesta mirada burda i generalitzadora sobre les persones joves? El problema som nosaltres, que no sabem interpretar o no volem veure tot això.
- Sempre ha estat cert que les persones que treballen amb joves són el millor recurs i també ara això és cert. El vídeo dels joves és, en aquest sentit, un reconeixement merescut i brutal a tots vosaltres, malgrat les dificultats i els obstacles. Això ens ha d'ajudar a reflexionar.
- Els darrers 30 anys han estat molt significatius pel que fa l'arribada de persones d'altres països a Catalunya i a l'estat. Un dels canvis que ha hagut afecta profundament la vida de les persones joves i és que ara el racisme i la xenofòbia s'expressen sense vergonya, sense pudor. I el racisme institucional s'ha fet cada cop més fort. I això va a mes. Amb un partit d'extrema dreta al congrés, sembla que ara ja es pot dir de tot i això impacta negativament en els diferents posicionaments polítics i institucionals i, és clar, en la vida d'aquests joves.
- La mirada intercultural ens posa més èmfasi en mirar la gran diversitat que tenim en el món juvenil. I en els moments de confinament o els moments de circumstàncies generals arran de la COVID-19, sí que ens fa tenir en compte moltes més qüestions, sobretot per tot allò que fa referència a l'agreujament de la situació vital de les persones que ja tenien dificultats. Tenim posicionaments polítics i ideològics que s'han polaritzat encara més i això ha generat una agressivitat o certes actituds que costen més de gestionar. Tot això comporta més dificultat de cara als professionals i també en els equipaments o espais juvenils.
- També ha canviat molt la vida de barri. La pertinença al barri ja no és el que era antigament, es va diluint i ara té dues formes d'expressió: els i les joves van i venen, hi ha un barri per sortir, un barri per quedar, un barri per estudiar o per treballar, no hi ha només un barri a la seva vida. Però per alguns joves això no és així, estan al seu barri i no surten perquè estan presos del territori, perquè no tenen mitjans per sortir del barri. I això, com a professionals que treballem amb joves, ho hem de tenir en compte.

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

Com podem fer front a aquest present i futur amb les persones joves, en clau intercultural?

- Podem plantejar-nos aquest moment com una oportunitat, traiem alguna cosa positiva d'aquesta situació! Tenim la possibilitat de repensar com estem fent les coses, de revisar-nos com a professionals, d'encoratjar-nos i sortir de les nostres zones de confort per buscar noves maneres de fer. Reflexionem sobre tot plegat, res podrà ser com abans però hi ha coses que hem de canviar de com les estàvem fent fins ara. Concretament, en aquest seminari parlem del present i futur dels equipaments juvenils per reflexionar sobre com podem incorporar una perspectiva intercultural en el treball amb joves en aquesta nova etapa.

Crear espais per a l'escolta

- Escoltem als joves i només cal que sentim les paraules que ens diuen ells: escoltar, empatia, vincle, com entenen ells la diversitat, la participació, la igualtat. Ens han posat el llistó molt alt i, sens dubte, escoltar-los condiciona el que pensem i fem. Hauríem sempre de tenir espais per sentir les seves veus, espais com aquest i també en el nostre treball quotidià amb les persones joves. És un dels reptes que tenim com a professionals que treballem en l'àmbit de la interculturalitat i la joventut. Només escoltant-los i recollint tot el que ens diuen, fa que canviem el que diem i pensem com a professionals i ens dona pistes de com construir millors maneres de treballar amb ells i elles a partir d'ara.
- La gran paraula que ens diuen les persones joves és escolteu! En educació social sempre es parla de l'escolta activa, estar-hi activament en l'escolta. I això vol dir generar confiança, tenir una mirada buida de judici, tenir aquella capacitat de contemplació amb equanimitat, lo més propi dels valors humans, d'admirar el que ens estan dient. Per tant, de saber estar en silenci, saber aguantar el silenci i deixar que s'expressin, i quan s'expressin no xafar nosaltres. Un ingredient que hem de posar en l'espai relacional és la pròpia consciència d'aquell espai relacional, la pròpia cura de l'espai relacional. També la capacitat de gestionar la nostra frustració, que no deixa de ser un exemple cap als joves de que sàpiguen gestionar la seva. I tot aquell exemple que podem mostrar, com la passió, la motivació, l'interès.

Crear espais per a la relació, la comunicació i el diàleg

- Què ens han dit de les activitats? No contesten mai amb el què, sempre contesten amb el com. És veritat que estem en temps líquids i, en aquest sentit, les estructures fixes, els equipaments no és el que preocupa a les persones joves. És la relació i la comunicació. És mentida allò que diuen tant les persones adultes de que els joves ara amb les xarxes socials no saben relacionar-se i no volen relacionar-se més que mitjançant una pantalla. A totes les preguntes contesten

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

parlant d'escolta i empatia. Demanen que els coneguem, que els reconeguem. Diu el jove que viu en un centre d'acollida "que em vegin com un igual i després ja ens coneixerem i reconeixerem." Això no té res a veure amb els equipaments, sinó amb vosaltres, les persones que treballen amb ells i elles. Sou el millor recurs. La gran oportunitat potser no ragi tan en allò que fem sinó en com fem per a que, com han dit les joves, l'home blanc, el jove blanc conegui com pensen les persones joves que no són com ell, aquesta riquesa, aquestes idees, aquesta claredat. L'aposta és per la relació i per la comunicació, no tant per l'equipament.

- La manera en que plantejem els espais de diàleg amb els joves a vegades estan molt enfocats en objectius predefinitos i els joves participen en aquesta fase però tot està ja precuinat. Què ha de canviar? Cap a on hem d'anar? Com construïm aquesta relació que ha estat tan lligada als espais fixos que són els equipaments i la obrim i dinamitzem cap a altres espais? Com podem repensar els equipaments perquè s'obrin a nous llocs i noves maneres?

Una mirada reflexiva i autocrítica

- Tot té a veure amb la mirada amb la que fem la nostra tasca, tant de cara als equipaments com de cara a les persones joves. Quan veiem els equipaments com a una finalitat en si mateixa, com un objectiu, o quan parlem només de les activitats que hi ha en els equipaments, estem oblidant alguna cosa, que els equipaments no deixen de ser un recurs per treballar amb els joves. El servei i els projectes han de tenir uns objectius educatius i socials que ens han de marcar la metodologia, quin tipus de recurs, quin tipus d'equipament, si cal fer o no activitat, amb quin tipus de participació. Cal posar atenció a la mirada que tenim sobre els joves i la relació. Cal cuidar aquest espai relacional entre professionals i joves, i posar atenció en quins són aquells elements o ingredients que es col·loquen en aquest espai relacional que es construeix entre tots. Des d'una mirada reflexiva i autocrítica des del món dels professionals, cal prendre consciència de quin és el concepte de joventut, de persona jove, d'adolescència que posem en aquest espai relacional. És esbiaixada la nostra mirada? Els estereotips, els prejudicis, les nostres idees, les nostres expectatives que tenim de la joventut són ingredients que posem en aquest espai relacional i condicionen com ens relacionem amb els joves, com els escoltem, com contemplem i convidem a la participació, com posem paciència i comprensió donades les dificultats, en aquest moment encara més, i com posem o no interès per saber què els hi agrada a ells i elles. És fonamental saber estar amb capacitat reflexiva i autocrítica.

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

Parlem de reconeixement

- Quan els joves parlen de reconeixement fan referència al reconeixement de cada jove, de la singularitat de cada persona jove, d'aquell sac d'emocions que és diferent a cadascú, d'aquella manera d'estar a la vida, dels interessos diferents, de maneres de participar socialment, a l'equipament juvenil, al institut o allà on sigui. I finalment també totes aquelles qüestions més personals que es posen en un espai relacional, com són les pors, la vulnerabilitat, les forteses.

Obrim els equipaments, sortim al barri, acompanyem a les persones joves en la seva connexió amb el món

- De vegades, als que estem treballant amb joves sí que la dinàmica ens està portant a quedar-nos molt entrebancats entre 4 parets i aleshores ho acabem abordant tot des d'un equipament quan en realitat, això és el de menys; el que importa és què volen ells, què pensen, cap on volen anar, on volen generar ells activitats. I ara, parlant d'oportunitats, potser és un bon moment, els equipaments és el que menys poden garantir, els espais que ens estan demanant... aquesta relació, aquesta escolta. Ara mateix els equipaments estan plantejats d'una manera molt diferent i, amb totes les mesures tot és més complicat. Quan escoltem als joves veiem que no estan donant tanta importància en aquestes estructures fixes que són els equipaments, sinó que el que realment els importa és la relació. Doncs sortim al carrer, anem a veure quins són els seus espais, què és el que els hi agrada. Hem d'explorar més poder-nos apropar en els seus llocs, no esperar a que ells ens vinguin perquè llavors tampoc estàs tenint en compte la diversitat de la que parlàvem, no tenim en compte les necessitats que hi ha, les desigualtats que es poden produir. Hem d'estar molt més presents en el territori.
- Si bé és cert que les persones joves diuen que dins l'espai de l'equipament estan còmodes i ho passen bé, cal mirar si aquestes 4 parets no són un ghetto ben muntat i com són les connexions interculturals amb la resta d'espais en que fan vida. Per exemple, l'institut. Per exemple, el barri. Per exemple, la família. Si volem treballar amb joves, hi ha moments en que és bo tornar amb ells i elles a la família. Sovint no ho diuen perquè no tenen els espais per parlar-ne, però pateixen pel que pateixen els seus. Les persones joves són conscients que potser dominen millor l'idioma i els codis culturals que la seva família i pateixen per les dificultats i els obstacles que troben els pares, les mares, els germans i germanes. Tant si han nascut aquí com si no, caldria de tant en tant crear espais compartits on les famílies puguin parlar d'allò que estan passant, sobretot de cara a la criança dels seus joves. Entre les exigències familiars i de la comunitat d'origen i les exigències sense fi de l'àmbit educatiu, poden ser espais molt rics perquè, com diu una de les joves en el vídeo, pateixen pel que pateixen les famílies i les famílies pateixen en la seva relació amb els joves perquè ningú no els ajuda a situar-se, amb respecte i reconeixement. La pressió

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

de la família extensa i de la comunitat d'origen pot ser molt forta i la dels mestres i professors més forta encara. Però qui acompanya aquests processos? Si pensem les persones professionals que treballem amb joves com a referents pels joves, també ho han de ser per les famílies en la seva relació amb els seus joves. Aquesta connexió dona confiança en una etapa complexa en la vida dels i les joves, sobretot si estan travessats per eixos de desigualtat i racisme. Cal trencar amb l'encasellament que és típic de les polítiques públiques i en les nostres pràctiques quan separem en joves, dones, famílies, etc. És quelcom sistèmic que falla. És un bon moment per mirar d'abordar el treball amb les persones joves de forma més global, fent acompanyament de processos vitals en que està implicat tot l'entorn i mirant de connectar-los més i millor, i no quedar-nos en aquestes parcel·les tan tancades i encasellades.

- També és cert que als equipaments juvenils, els i les joves s'hi troben bé perquè són espais de llibertat, són espais on els joves estan buits de la mirada de les persones adultes, a part dels professionals però ja treballem per tenir aquesta proximitat. Són espais de llibertat i de relació on per certs comportaments els joves no se senten tan jutjats. D'aquí aquesta necessitat de que hi hagin aquests equipaments sectorials en contra dels intergeneracionals, tot i que ens perdem aquesta relació més intergeneracional i més comunitària. Els equipaments sí que ens permeten tenir aquests espais d'escolta activa sense tantes presses i per tant de valors de l'educació en el lleure, educació no formal, el valor del centre d'interès o activitat o joc. Allò permet escoltar i vehicular o crear els espais de confiança idoni perquè els joves puguin expressar-se i no es sentin jutjats. I que no hi hagi aquesta distància de l'adultocentrisme de la societat a la que estem acostumats.

Com fem participació intercultural amb les persones joves?

- Ara que parlem tant de l'empoderament juvenil, és tracta de crear les condicions perquè ells puguin generar allò que volen generar. No es tracta de que ho creem nosaltres. Si no sabem com crear les condicions, és molt fàcil, preguntem-ho a ells i elles: què necessites, què proposes, què trobes a faltar, des d'on ho podríem fer. Posar-nos al seu servei, estar disposades a acceptar allò que ens reclamen i diuen. Amb aquesta disponibilitat sempre, en l'equipament i fora a través de les noves tecnologies. Apuntant el tema de la participació, tots hem fet i portem anys parlant d'això, dels models de participació, dels graus de participació, de les escales de participació. És evident que a vegades ens conformem amb una participació més d'usuaris o de públic o una participació consultiva. Hi ha una participació més compartida o de pensar la pròpia participació que ens costa més perquè no dóna fruits tan immediats. Però aquestes són accions que faciliten més l'empoderament i que fan que els joves valorin més aquell espai de reflexió sobre com participar i per tant com ser escoltats. A fi de comptes, és aquella escola de participar, que és

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

en si mateixa una gran participació social, una escola de com participar després en la societat dels adults si no els reconeixem com a ciutadans i ciutadanes de primera.

- Hi ha la sensació de que arribem a les joves que ja tenen aquesta motivació de formar part d'espais de participació, però com podríem arribar a més? Les joves del vídeo parlaven del privilegi, de com si ets un jove blanc tens més possibilitats d'accedir a una feina, de que se't vegi a l'aula de classe i de que se't convidi o que et facin sentir que formes part d'un espai concret. Aquesta resposta ens la donen els joves. La pregunta és com podem treballar amb aquest privilegi que fa que arribem moltes vegades als mateixos.
- A vegades oblidem la nostra pròpia joventut i això també és una eina i és un recurs amb el que comptem com a professionals i com a persones que treballem amb joves. Com podem reprendre aquest coneixement que totes tenim a dins perquè hem estat joves i sabem què volíem, què necessitàvem, què ens calia o que ens agradava que les persones al voltant nostre poguessin fer per sentir-nos més escoltats i reconeguts. Cal que recordem aquest coneixement més situat de cadascuna.
- Cal diversitat en els equips de les persones professionals: diversitat cultural, religiosa, de bagatges. Això no vol dir que pel fet de ser blancs no hi hagi diversitat, però és com si parléssim en unes jornades de perspectiva feminista o de gènere i aquí tots fóssim homes. Ens saltarien les alarmes. Doncs si som persones joves i no hi ha diversitat cultural o no hi ha tanta diversitat cultural en els equips de professionals, plantejem-nos quina influència pot tenir això en el treball en clau intercultural.

La necessitat de polítiques públiques i pràctiques institucionals que siguin interculturals

- Treballem amb joves però de vegades també hem d'empènyer més cap amunt, per aconseguir més recursos, més reconeixement del treball amb joves, visibilitzar el món juvenil divers. Cal fer aquest pont entre la pròpia administració, les institucions, el món polític i els joves. I també cert activisme com a professionals per millorar les nostres condicions laborals, mitjançant associacions o col·legis professionals, etc. Aquesta actitud de lluita, de reivindicació, de reclam per la millora de les coses també es transmet en l'espai relacional amb joves, i pot influir en que les persones joves vulguin lluitar per ser reconegudes, per ser visibles, per defensar els seus drets, de participar socialment per reivindicar la seva ciutadania.
- Quan treballem des de l'administració on se t'exigeixen uns resultats, sobretot quantitatius, com gestionem això quan pensem que la nostra intervenció ha de passar per la relació, pel vincle, per escoltar, pel silenci... que això requereix temps. És un esforç per les professionals que treballem amb joves poder treballar, o vendre, tota aquesta part als de dalt.

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

Perdem la por a canviar

- Per crear espais que propiciïn la participació, espais més horitzontals, espais on ens reconeixem més d'igual a igual, és important desmuntar aquestes 4 parets dels equipaments de les que parlàvem. Això fa por, ens dóna vertigen perquè tenim mandats des de dalt de tenir l'agenda plena d'activitats. Hem d'omplir el quadrimestre d'activitats i això fa difícil la participació de les persones joves en decidir justament què volen. Els hi demanem una mica què opinen sobre allò que ja està decidit. Hi ha una acomodació, una comoditat que tenim les persones professionals que ens ve d'aquests mandats però també del vertigen que sentim. Hem de perdre-li la por perquè sinó seguirem reproduint el mateix. Tots els professionals que treballem amb persones, siguin de l'àmbit que siguin, i ara sobretot que som una població tan diversa i no només culturalment, hem de fer un treball ètic de revisió dels nostres propis prejudicis i estereotips. Això no significa flagel·lar-nos, tots tenim prejudicis i estereotips, és molt humà i legítim. El que és important és ser conscients del pes de la nostra pròpia cultura en nosaltres, de la nostra religió, dels nostres privilegis. Ser conscients, no flagel·lar-nos. És un exercici ètic que hem de fer totes les persones professionals perquè sinó no juguem net. Si perdem la por i tenim l'agenda oberta per co-construir-la amb les persones joves, potser de vegades no farem tantes activitats però serem referents i farem amb ells i elles processos d'aprenentatge de la igualtat, del reconeixement, del diàleg i la participació en diversitat que ens seran útils per la vida en societat, tant a les persones joves com a les professionals.

Recull d'aportacions de participants

- Experiència de jornada online amb joves de Canovelles que van treballar a primera línia en hospitals, farmàcia, fent voluntariat i a centres de gent gran durant el confinament. Maig 2020. <https://www.instagram.com/p/CBBVQFSA0nP/>
- Podríem aconseguir valorar els programes, les activitats, etc de manera qualitativa i no quantitativa per part de les "administracions"?
- Podem deixar de fer oficina i fer comunitat?
- Els professionals hem de saber transformar el que diuen i volen expressar els joves a fets concrets (i malauradament l'experiència ens diu que això costa de fer).
- Potser és important també veure el treball que es pot fer des dels equipaments també a nivell comunitari? No només endins sinó també enfora.
- Hem de fer una reflexió sobre el "vincl professional", moltes vegades posem més esforços en la part de la professionalitat en comptes de cuidar el vincl, que és bàsicament personal, de persona a persona (amb les nostres pors, creences, mirades, egos, ...)

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

- Els professionals hem de saber transformar el que diuen i volen expressar els joves a fets concrets (i malauradament l'experiència ens diu que això costa de fer).
- Per treballar i acompanyar als joves a resoldre els problemes que puguin tenir, cal mirar de donar les eines perquè ho puguin expressar o executar. Calen espais compartits on ells se sentin lliures, que trobin en els professionals de joventut un referent amb qui compartir les seves inquietuds.
- Caldria diversitat (també d'origen) dels professionals (professorat, educadors, tècnics de joventut)
- Parlem de lo relacional, però cal també parlar d'autoorganització dels joves i lligar això a les seves necessitats, no a les que tenim els adults.
- Sortir al món des dels equipaments, al barri, la comunitat, les famílies, la memòria! I al futur!
- La pandèmia pot ser una oportunitat per fer xarxa entre espais separats. Una tecnologia propera pot tombar parets, implica posar el focus en la comunicació, els nous llenguatges dels i les joves, lo estètic, el joc que permet també lo digital. Dialogar des de les seves sensibilitats, amb els seus formats, músiques, colors, sentits del humor. Fer collita des de l'emoció.
- Com a gent que treballem amb joves, hem d'empènyer cap Amunt també. Que a nivell de polítiques també aprenguin i facilitin tot això que estem parlant.
- Hem de fer arribar el que està sortint en aquest Seminari més amunt, cadascú des del seu espai.

Organitza:

Suport tècnic:

Col·laboren:

Amb el suport de:

